

ਸਿਵਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ

ਬਾ ਅਦਾਲਤ ਦਯਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.

ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਕਰਤਾ

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ, 174 ਓਫ 1961

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955-ਨਿਯਮ 56, 62 ਅਤੇ 69- ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਅਲਾਟੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ-ਕੀ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਲਾਟੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਿਯਮ 69 ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਧਿਆਏ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 56 ਹੈ। ਅਤੇ 62 ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਇਸ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਰਿਆਇਤ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਰਿਆਇਤ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1960, 12 ਦਸੰਬਰ, 12 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 5 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰੀ, ਮੈਂਡਮਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1958 ਅਤੇ 6 ਜਨਵਰੀ, 1961, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ। 450 ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ.ਵਾਸੂ।

ਐਚ.ਐਸ. ਦੁਆਬੀਆ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.-ਇਹ ਹੁਕਮ 1961 ਦੀਆਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟਾਂ ਨੰ. 174, 416 ਅਤੇ 420 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਇੱਕੋ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਲਾਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 675 ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਤੱਕ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ। 900 ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 450 ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਆਰੀ ਏਕੜ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 56 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਨਿਯਮ 62 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਵਾਬ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 69. ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਨਿਯਮ 69 ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਸ ਅਧਿਆਏ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 56 ਅਤੇ 62 ਹਨ। ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਇਸ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਰਿਆਇਤ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਰਿਆਇਤ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹੀ ਫੇਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਾਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਕੀਮਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਭਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਅਨੁਵਾਦਕ)